

Felvidéki Híradó.

POLITIKAI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 "
Negyed évre	2 "
Egyes szám ára 20 fillér	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatára czímezve Turóc-Szent-Mártonba küldendők.

— Hirdetések jogutányosabban, árszabály szerint. —
Lapunk számára hirdetések — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda elfogad.
Nyitlert soronként 40 fillér.

A magyar társadalom kötelessége a nemzetiségi politikában.

(F.) Ma már sok keserves tapasztalat után a magyar társadalom is kezdi belátni, hogy Magyarországnak első és legfontosabb kérdése az ugynevezett nemzetiségi kérdés, mivel jövőnk és boldogulásunk attól függ, hogy Magyarország tud-e magyar lenni és maradni vagy nem?

Ez a lét vagy nemlét kérdése, amivel szemben a hagyományos magyar közönytnek meg kell szünnie s csakugyan az erős panszláv agitációk következtében ma már a társadalom kezd e kérdéssel egy keveset foglalkozni s a sajtóban is mind több hely nyílik e kérdésre tárgyalására.

A dolog megoldását és elbírálását illetőleg megoszlanak a nézetek.

Némelyek tisztán hatalmi kérdésnek tartják a nemzetiségi kérdést, mások kizárólag kulturális kérdésnek, ismét mások közigazgatási, közigazgatási, sőt társadalmi kérdésnek látják.

A tanügyi kapacitás az iskolát, a nemzetgazda a gazdasági fejlődést és reformokat, más a jó közigazgatást tartja a megoldás módjának, az igazság pedig ott van, hogy csakugyan mindezeknek nagy szerepe lehet a nemzetiségi bajok orvoslásában, mert hiszen ha a közügyek minden ágába, a társadalmi élet minden nyilvánulásába belevisszük azt a törekvést, hogy a nemzetiségi támadások ellenében a magyar ügyet védelmezzük, akkor belevisszük mindenbe a nemzeti gondolatot, a mi legfőbb erősségünk és egyedül hathatós fegyvertünk a nemzetiségek hasonló erős nemzeti törekvései ellenében.

Máskülönben egyedül ez vagy az, aligha használja a nagy nemzetiségi harcban.

Egyedül iskolákkal, jó közigazgatással kielégítő gazdasági viszonyokkal, vagy társadalmi uton nem lehet olyan erős áramlatok ellen, mint a nemzetiségi törekvések — boldogulni.

Németszágnak tökéletes közigazgatása, közigazgatási helyzete, fejlett kulturpolitikája

van, de azért a poseni kérdést ezzel még meg nem oldja, hanem a hatalmi erőt s az erős germán sovínizmust szegezi a lengyeleknek, mert az erős nemzeti érzetek ellen — mint már többször említettük — csak a hatalomra támaszkodó hasonlóan erős nemzeti érzetek küzdhetnek sikerrel.

A hatalmi erőt ebben a harcban természetesen a kormány képviseli, melynek öntudatos, erélyes nemzetiség politikája nálunk annál fontosabb, mivel a mi speciális viszonyainknál fogva a társadalmi akcióra nálunk sokkal kevésbé számíthatunk, mint más államokban.

A mi társadalmunk csak most van kialakulóban, amellett szegény, kezdetleges és nem áll a helyzet magaslatán, hiszen naponként tapasztaljuk, hogy milyen ignorens közöny uralkodik országaszerte a nemzetiségi kérdés iránt s elmondhatjuk, mert alkalmunk volt tapasztalni, hogy egy brassói román diák, vagy egy cseh iskolákat látogató felsővidéki suhancz gyerek néha jobban van tájékozva a magyarországi nemzetiségi mozgalmak felől, mint igen sok magyar képviselő, politikus vagy hírlapíró. Ilyen közöny mellett mit várjunk a tömegektől, pedig csak abban a kérdésben nyilatkozhattik meg a közvélemény, melyet a társadalom minden rétege, tehát a tömeg ismer és átérz.

A nemzetiségi bajokat nálunk csak azok értik és ismerik, a kik közvetlen tapasztalják. A közvélemény még csak a közös ügyektől tud felni, mert erre a függetlenségi párt kitüntetotta, csak Bécsben tudják az ellenséget, de hogy Turóc-Szent-Mártonban is lehet, azt el sem igen hiszik.

És a mostani ellenzéki akció ismét csak ilyen irányban foglalkoztatja a nemzetet, a mely a nemzeti engedmények után hiába futva, a nemzeti veszedelmek iránt egészen érzéketlen marad.

Igy aztán a mi társadalmi feladat lenne, az teljesen a nemzetiségekkel a vidékek csekély magyarságának vállalaira nehezül, mely azt csakis akkor bírhatja el, ha a kormányzat minden ágában hatalmi támogatást nyer.

Vizont azonban ahhoz, hogy egy kormány igazán erél és nemzetiségi politikát folytathasson, okvetlenül szükséges, hogy a társadalom nyomatékosan gyakoroljon ezen irányban a kormányra már azért is, hogy a kormány politikáját a biztos támasza legyen lefelé és felfelé egyaránt.

Nálunk erről a kormányok mit sem tudnak, a párt tesznek ez irányban, az igazán csak az egy s kormányelnökök vagy szakminiszterek egyéni jóvoltából és nemzeti érzéséből jön létre s annál nagyobb érdeme az illető uraknak, mivel jól tudjuk, hogy tényleg vannak bizonyos reakcionárius bécsi körök, melyek nem jó szemmel nézik a magyar nemzeti politikát. Így hát nincs is nálunk a nemzetiségi politikában valami igazán egyöntetű és folytatódó irány, hanem az változik a személyekkel.

deákparti igen rosszul bevált idealizmus s engedékenységek után Tisza egyszer szétűrt a köztűt, aztán nem foglalkozik velük s a erősen magyarérezésű kormányzása alatt érvényesül a nemzetiségeknek lehetetlen, de azért nem hamu alatt a tűz csak annál jobban terjedt. A Szapary-éra mit sem tud a kérdéssről, Wekerle, a egyházpolitika absorbeálja s ami jellemző, hogy Szilágyi csak mellékes kérdésnek tartja, mellyel nem is foglalkozik. Ekkor azonban megégett fejünk felett a tető s Hveronimy beadványministerségének utolsó három hónapjában konvulzióval kezdődőni a dologgal, feloszlatja a román nemzeti komitét és — megbukik.

Bánffy volt az első, a ki minden kérdésnél előbbvalónak tartja a nemzetiségi bajok orvoslását s egy erélyes, öntudatos, az állami és társadalmi élet mindenféle jelentőségeit felölő tervszerű nemzetiségi politikát inaurál. Ennek a jó eredményei csakhamar mutatkoztak, de hogy a magyar társadalom mennyire nem ismeri e kérdés fontosságát, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Bánffy bukásával bukni engedték Bánffy nemzetiségi politikáját is.

Ha van nálunk igazán nemzeti érzésű közvélemény, akkor ilyen fontos kérdések nem

A „FELVIDÉKI HIRADÓ” TÁRCZÁJA.

Labirintus.

— A „Felvidéki Híradó” eredeti tárczája —

Írta: Bánfi János.

Jó minap egy berlini író, dr. Karpelcs, azzal tisztelt meg a „Pester Lloyd”-ban, hogy reám, mint a transcendentalis lélektan terén buvátkoló emberfiára hivatkozott, persze nem mint tekintélyre, hanem . . . no, hiszen tetszik tudni, hogy minő szemmel nézik és mérlik spirituista néven ismeri felobarátitakat a mindentudó újságírók. Kissé bosszantott a dolog, mert dr. Karpelcs jónéva irrodalomtörténész nyaván, de itt oly terrortörténet köszült el a tolla, amely nem az övé, amely egészen tájékozatlan, így hát — ha akaratlannul is — megvétezték az olvasót, ami, ha az igazságra némi súlyt szeretnénk helyezni, sajnálatos dolog. Szólt kércen hát a „Pester Lloyd”-ban, de sikert főlkere találtam, mert csudálatosképen neki jobban kellett az avatatlann berlini Karpelcs cikkelje, mint az én, tisztán csak az igazság érdekében szándékoltt felszólalásom. Bányja is ó, ha olvasói tévedésben maradtak, főldolag — szeneczió. Ki törődik ma az igazsággal? Hiszen ugy van az jól, ahogy van. Az emberek, a tömegek csak hadd főrognak, hadd tapogassanak abban a labirintusban, amelybe szel-

lemket a pozitív vallások és a még pozitívabb tudományok évszázados harca kergette. Hátha Ariadne fonala oda találna vezetni az embereket, ahol mind az a „pozitivizmus”, amelyben most részük van, csillogó szappanbuboréknak bizonyul?

Nem vonom kétségbe, hogy dr. Karpelcs okos ember, a „P. L.” tárczarovatának vezetője pedig még okosabb. É mellett azonban Angolország mostani miniszterelnöke, Balfour részére is reklámolok némi okosságot, mert amint nem lehet valaki bizonyos fóku okosság és nyíltság nélkül irrodalomtörténétri, vagy pedig a „P. L.” tárczarovatának redaktora, azoképen az angol miniszterelnöki báronyszékre vagy gyűjjeszákra (nem tudom biztosan, min szokott állni az angol miniszterelnök a parlamentben) sem szedik föl az embereket a kerítések mellől. Nos hát, Balfour angol miniszterelnök is buvátkodik a transcendentalis lélektan terén s egy nyilvános gyűlésen egyebek között ezeket mondotta: „A spiritizmus sokkalta fontosabb kérdés az összes szociális és politikai kérdéseknél.” És reklámolok abból az okosságból egy nagy angol tudós, Crookes chemikus részére is egy bizonyos quantumot, aki a minapiban a chemikusok berlini nemzetközi kongresszusán felolvasást tartván, a gyűlés elnöke által e régi jószóval apostrofáltatott és tiszteltetett meg: „Ubi erux, ibi lux” (Ahol a kereszt, ott a világosság. A Crookes nevét is kruxnak gjük ki). Ez a tudós, Crookes, pedig nemesek a thallium nevű fém ré én ismeretes, hanem mint spirituista buvár és író is.

S hogy mennyire benne vagyunk az utvezetőben, arról a „Budapesti Hírlap” egyik minapi tárczacikke is meggyőzött. Igen szép és ügyes cikik, Huszár Vilmos az írója, a vonatkozó része pedig ekképen szól:

„Pierre Loti (tulajdonképpeni neve Jules Viaudt tengerészti, aki majdnem mindig utazik; hol Marokkóban, hol Japánban, hol Kinában. Legutóbb Indiában járt, és indiai élelményeinek most megjelent leírása ébresztette bennem a fűntébbi reflexiókat. A jóles írónak nálunk sok a barátja, de attól tartok, hogy nem helyesen ítéltek meg. Gazdag világát látam benne, aki elfúlva a párisi élvezetek iránt, a távol messzeségben csupán a szórakozásnak új formát hajhászta. Pedig az ő vándorlást szenvedélyének oka szintén az illúziókat és a kiolthatatlan szomja, a mely e földön kielégítést nem nyerhet. Ő is folyvást keres valamit, amit nem tud megtalálni. Valami ideális, valami esodatosat, valami földöntúli. Mert Pierre Loti, mint sok talimvelt szellem, aki a pozitív vallásokban hinni nem tud, de a böseleti rendszerek nyújtotta magyarázatokban sem nyugszik meg, sajátságos miszticizmustól van áthatva.

Főleg egy gondolat foglalkoztatja szüntelen: a halál gondolata. Bárhová fut, mindentűt elkíséri a gyötürő kérdés, mi a halál és mi lesz velünk a halál után? Meghalunk-e örökké, avagy van-e bennünk valami, ami dacol az idők végtelenségével, ami ellenél majd a halál szörnyű rohamának? A faj halhatatlansága nem ád vigaszt neki, ő a saját lényének folytatására vágyakoz-

függhetnek a személyváltozások esélyeitől, hanem a közvélemény a nemzeti ügyet ráoktrojálja minden kormányra.

Németországban a mindenkori kormány kénytelen adóptálni a Bismarck által kezdeményezett erélyes sovinszita poseni politikát, Bukarestben az ugynevezett „erdélyi kérdés”-ben bukna és támadnak a kormányok, holott az erélyi kérdés voltaképpen jogtalan irredentista törekvések támogatása, mely miatt a román kormányoknak sok diplomáciai kellemetlenségük van, ám a közvélemény nyomásának ellen nem állhatnak.

És nálunk a magyar közvélemény meg sem mozdult, mikor a reakció Széll Kálmánt kényserítette, hogy szakítson Bánffy jól bevált nemzetiségi politikájával.

Távol áll tőlünk bírálni akarni ezuttal Széll Kálmán nemzetiségi politikáját, ámde ő maga is nem egyszer célozott arra, hogy a társadalom segítése nélkül sikeres nemzetiségi politikát csinálni nem lehet, ami ha bebefoglatatik, hogyha a magyar társadalom annak idején épp oly erélyesen tudott volna az „új rendszer”-től erélyes nemzetiségi politikát követelni, mint amily erélyesen a reakció annak megszűntetését követelte, akkor nem állott volna be nemzetiségi politikánkban az a zökkenés, mely alatt a nemzetiségek szervezkedtek, mely alatt a pánszlavizmus oly nagy tért hódított s az alldéutsch mozgalom megszületett.

A mindig fenyegetőbben mutatkozó nemzetiségi veszedelmek azonban ma már kezdik kissé alarmozni a társadalom közönségét s reméljük, hogy a társadalom érdeklődése és buzgalma jöteknny hatással lesz a jövőendő kormányok nemzetiségi politikájára is.

Tót izetlenkedés.

Említetük volt lapunk múlt számában, hogy az evang. belmisszió és a tót evang. papok gyűlése alkalmával — amely utóbbról nem tudjuk, hogy a protestáns autonómia törvényeinek melyik cikkelye szerint tartatot meg, mert hisz ezek a törvények nem ismernek külön tót egyházat, amelynek papjai külön szinatoszhatnak, — nagyszabású hangverseny, közös ebéd és egyéb, a tót barátkozást elősegítő alkalmasosság volt, ami ellen semmi kifogásunk sincsen mindaddig, amíg ez a barátkozás a demokrázió jellegét nem öli magára; mert elvgre is mindig jobb, szebb és örvendetesebb, ha béke és szeretet fizaz embereket, a nemzetiségieket is egymáshoz, mintsem hogy veszekedjenek, marakodjanak. De hát ami tót tulzóink nem érik be a tiszta, ártatlan önműkkel: nekik mindig csak demonstráció, izetlenkedés kell, ez nekik élető elemük, vezérő elvük, programjuk főpontja. Izgatás nélkül, szerintük, nem lehet a tótok ügyét hathatósan szolgálni és előbbre vinni, s így nem esoda, ha még a zenéjükbe, a költészetükbe is beleviszik ezt az izgatást. A hangverseny egyik énekszáma a *Haman* címűt

viselte. A szöveg Kuzmányitól való, aki már régebben megírta. Történt azonban, hogy egy esomé, az elítelt Pietor mellett demonstráló tótot, perbe fogtak és a beszerzebányai fogházba zárták. Fogta magát tehát Liehard mester és mezenestiette a „Haman”-t, bizonyos hasonlatosságot találván a „Haman” által üldözött zsidók és az új nemzetiségi mártirok között. Ez a dalt most újból előadták; a karokat a dalegyület női kara, a magánrészt pedig Dula Igor énekelte. Nem ismerjük a dal szövegét, de a „N. N.” két ezitátumából, amelyek szintén aligha *váletlenségből* lettek ezitátumok! — körülbelül következőt tudunk a „Haman” allegorikus értelmére.

„Padne Babylon a krivduo zavati
Navrátiá sa zas v Jerusalem saji!”

(Elesik Babylon és az igazságtalanul leigázottak visszatérnek ismét Jeruzsálembe).

„Chitac nibf národ, zrazu si onemel
A na vlastnej šibení si scepenel.”

(Meg akartad rontani a nemzetet, egyszerre elmultál és a saját akasztófédon puszultál el.)

Aki a Haman és a Marloehai történetét ismeri a bibliából s a „N. N.”-ből arról értesül, hogy Kuzmányi „Haman”-ját a beszerzebányai tót monstreper öletéből zenésítette meg Liehard, annak nem lesz nehéz kitálatni e két idézet allegorikus vonatkoztatását és könyner megérti, hogy miért adták elő „Haman”-t az evang. belmisszió és a tót evang. papok gyűlése és ünnepege alkalmából. Miután pedig a tót dalegyületet alapszabályai nem tudnak arról, hogy ez az egylet, kevtűl utakon bár, politikai és nemzetiségi lelkesedést keltsen és izgasson, — s a zene, a dal akkordjai pedig nem arra valók, hogy az élet ritét és visszatartó jeleit, a gyűllökődést, az akasztófat szemléltesse: a tót hangverseny rendezősegeknek ezt a ténykedését izetlenkedésnek, a dalegyület szereplését pedig alapszabályába és a büntető törvénykönyvébe ütközésnek tekintjük. Az illetékes hatóságok gondja most már, hogy ez kellő módon megtoroltassék és jövőben az eféle demonstrációk meghiúsittassanak.

Az új vértanu.

A minap tárgyalták a pozsonyi kir. táblán Valašek János orsz. képviselő ügyét, aki a választási kampány alatt számos tanu állítása szerint egyik beszédében azt mondotta, hogy a magyarokat vissza kell kergetni Ázsiába és akit ezért három havi államfogházra s 300 kor, pénzbüntetésre ítelt a nyitrai kir. törvényszék. A kir. ügyész felelebezése következtében, akit ezt a büntetést keveselte, de Valašek felelebezésére is, a pozsonyi kir. táblához került az ügy. Ez a tárgyalás vajmi sivár látványt nyujtatott a jelenlevőknek. Valašek János védeje, valami Szécsi nevű ügyvéd, kijelentette, hogy ő magyar ugyan, de a magyar nyelvet nem bírja kellő mértékben, — s a magyar nyelv ismeretéhez hasonlóan a védelme sem lehetett valami tökéletes és érvekkal meggyőző, mert a kir. tábla az elsőfoku ítéletet nemcsak hogy fel nem oldotta és nem enyhítette, de sőt még is szigorította. Valašek is mondott néhány szót. Nem igen bírta a beszédét, mert csak nemrég operálta

meg Bécsben a gégejét, amikor a halála híret is költötték Nyitra megyében. A vádló kir. ügyész azon állításával szemben, hogy ő — vádlott — nem ismeri a magyarok történelmét, fölemlíti, hogy igenis ismeri s tudja, hogy magyarok és tótok egyestül erővel kergettek ki törököt, tatárt az országból. Ő tót ember, mert tót anya szülte. Ez a védekezés persze csak elrontotta a Valašek dolgát, mert ha tudja, hogy mi áll a magyarok történelmében, akkor azt is kell tudnia, hogy ezt a hazát a magyar faj szerezte, első sorban magyar érdekekért, akik a ma ebben a tótok, akár saját védekből, akár pedig hazafiságból, avagy kényserzettségéből segítették a magyarokat, ez az bizonyítja, hogy egyült alkották ezt a magyar nemzetet, külön tót nemzetől tehát szó sem lehet és a magyaroknak igenis helye van ebben az országban, amely a magyar nemzet országa, hazája és csak megátalkodott indulata mondotta el vele azokat a lázító szótakat, amikért a törvény kérdőre vonta. Azzal akart hatni Valašek, hogy őt anya szülte, ő tehát tót ember, pedig mint ügyvéd és intelligens ember tudhatja, hogy mivel őt tót anyja it, ebben a magyar hazában szülte, ő nyelvre nézve tót ajkunak vallhatja magát ugyan, de — ez a nemzet egymást kiegészítő, egymással elválaszthatatlan fogalom lévén, — a hazája, nemzete magyar. De hát ezek az emberek nem hallgatnak jobbik eszükre; valami szerencsétlen fixa ideu ara nógaítja, készíti őket, hogy hisztória- és törvényellenes álláspontjuk megmaradjanak, de emellett mégis egyre csak azt hajtogatják, hogy ők nem izgatnak, ők jó hazafiak. Pedig már féves elvi álláspontjuk is törvénybe ütközés és ütnös. Ennek adott kifejezést a pozsonyi kir. tábla, amikor Valašek János büntetését egy évi államfogházra s 1000 kor. pénzbírságra emelte föl, ami általános konsternációzt keltett a tót tulzók között, mert ők fölmentő ítéletet vártak, mint-hogy szerintük Valašeket, a beadott panaszok ellenére a kir. Kuria fölmentette s mint képviselőt is igazolták. Persze elfelejtik, hogy ami a választási törvénybe nem ütközik, az ütközhetik a büntető törvénybe s Valašek esetében erről van a szó s így szinte biztosra vehető, hogy a kir. Kuria sem menti őt fel.

Igaz ugyan, hogy Valašek János már eddig is drágán fizette meg orsz. képviselői mandátumát, amely ügy anyagi, mint erkölcsi és egészségi tekintetben csak kárára volt és van, — másrészt azonban nem árt az, ha elriasztó például büntetik meg a törvény egész szigorával ezt a honatáryt, mert ma-holnap már annyira menne — tót tulzók vakmerősége, hogy a magyarságnak türhetetlenné válnék a helyzete itt a Felvidéken.

Arviz mindenfelé.

A nagy és szakadatlan esőzés, mely immár hétéfő óta nagy aggodalomban tartotta a gazdaközönséget, most szombaton délben, amikor ezeket a sorokat írjuk, tetőponra hágott és oly nagy károkról van már eddig is tudomásunk, amelyek súlyosan érintik lakosságunkat. A folytonos esőzés folytán már kedden és szerdán víz lepte el a réteket, majd esztörtökön délután a Turócz is kilépett medréből és előntötte a közlepkvő szántó-földeket. A réteken maradt szénát elsodorta az ár és e

nek a halál után és a földi emulás bekövetkeztével viszont óhajtaná látni azokat, akiket egykor szeretett... De lelkené aggasztó kiáltására választ nem kap sehol! A puszulás, az enyészet, a halál látványa ellenben mindenütt fölütal el. Milyen meglehető példái könyvének az indiai sziklabarlangokról adott leírásai! Ezek a századokon át a hegységekre vajú barlangok Szívának, az indusok halál-istenének vannak szentelve. Telve vannak retentő ábrázatokkal, a melyek a teremtő és élő Szívát tüntetik föl, a ki csak azért teremt, hogy ölhesen és csak azért öl, mert örömet okoz neki halni látni....

És mint már gyakran tette, írónk fejfájul a kegyetlen vérezt ellen, a mely minden számára, ami a földön él, szenvedésről, ellenséglről és gyilkosról gondskodott. Az állatvilág minden fajtajának, minden nemének megvan a maga utórléhetetlen művészettel felszerelt ellenállása; az ember számára ott a beégés, a kimerítés, az öregség; minden élő lény husába beszerua a szerelen ostoba és fájdalmas fullánkja... Azzal vizsgaltunk minket, — kiált fel Loti, — hogy „a szenvedés fölemlő a lelket”, de hát gyermekeink, kiesinyeink, a kik nem értik, miért halnak meg, megfojva egy számkura fölütalt hajój?... Különbben láttam én a szenvedést és halálos gyötrelmet és a hazatlan imát a legkisebb állatok szegény, elremlt szemeiba is”. A gyilkolás, az üldökés kegyetlen törvénye sehol sem tint föl könyör-

telenebbnek előtte, mint Indiában, mikor alászállt Sziva halálos borzalommal telt ábrangjaiba. És ha már a meghalás is fáj Pierre Loti lelkené, még jobban bánja az, hogy sehol sem tud némi fölvilágosítást kapni arról a birodalomról, a honnan „nem fért még földi utazó”.

Mert bármily erősek is a képesok, amelyek ezt az érdekes bolygó író a földhöz kötik, a metafizikai problémák állandóan foglalkoztatják képzelőtet. Indiába, az emberi religió ősi, kezdetleges túhélyéhez miért zárandokolt el? Azt hitte, hogy az indiai bölesek talán valami megnyugtatót mondhatnak neki az ember földönüti rendeltetéséről. És miközben áthalad Ceylonon, Travancoren, a nagy pálmák Indiáján, borzasztó képeket festve az éhező indusokról, szeme folyvást Benares, a szent város felé van irányva, ahol feleletet vár olyan kérdésekre, amelyekre halandó aligha tudhat választani... Fölösleges megjegyeznom, hogy mint őse Chateaubriand, Loti is mestere a festői leírásoknak, a melyeket mindenütt az emberről és sorsáról szóit érdekes elmélkedések kísérek. És a mindnyájunk közlepkében fitokzatos India, a szelíden hullámzó Ganges, a Bráhma öregi kultuszához állhatatosan ragaszkodó nép, amely a büntöktől megtisztító folyó partjainál imádkozik, — nem nyujt-e bő alkalmat a szebbnél-szebb reflexiókra egy olyan írónak, mint Pierre Loti, aki művésze a stílusátoknak s egyzersmind kutatója a legmély, ebb rejtelnyek?

Mikor Benaresbe ér, fölkeresi az indus bölesekot, egy „kis fehér ház” hallgatag lakóit, hogy megkérdezze tőlük, mit tudnak az élet és a halál titkairól. Ezek beavatják a szent könyvek, a Védák emberföltöti tanításába és ime, megtörténik a esoda, amely lehetetlennek látszott... Pierre Loti lelkené új világgóság kél a Bráhma tanításainak nyomán és vallásának hívült szegődik. A mit keresett, megtalálta tehát: új igazság fény ragyogott föl előtte, — de vajjon nem fog-e esalóknak bizonyulni ez a fény is, ki tudná ezt megmondani? Ámde, hogy egyidőre halzsamot hozott fájó lelkené az indiai utazás, az kiviláglik könyvének utó s lapjaiból. „A Védák tanításainak mélyén — mondja — több vizsgálatás rejlik, mint első tekintetre gondolná az ember; és a belőlük merített vizsgálatást nem rombolhatja le az okoskodás, mint a kinyilatkoztatott vallásoké... Senki előttük, — a benaresi bölesekot érti, — nem tart föl előttem olyan mélységeket, sohasem hallottam olyan szavakat: az élet és a halál misztériumairól a benaresi bölesek olyan feleleteket tudnak, a melyeket az emberi ész heves kereszközökűdsét a legjobban kielégítik; és oly nyilvánvalóságokat mutatnak föl az ember előtt, hogy nem kételkedik többé saját tartamának a földi puszultalson túl való, majdnem határtalan folytatásában”.

Eddig a Huszár Vilmos ezikke.

Telhat Pierre Loti Indiában, a mesék hazájában, Benaresben, a szent városban, Bráhma böles papjánál

részben is nagy veszteség érte gazdáinkat. Majd a Vág is fenyegető módon kezdett áradni, úgy, hogy a mentén fekvő alacsonyabban fekvő helyeket Krpellán, Turán, Szucsány felé már esztűrtőkön elöntötte. A veszedelem azóta folyton nagyobb lett. — Turócszentmártonban a székgyár, a közlajfonító telep, a cellulosegyár teljesen víz alatt állanak, az állami iskolák mellett levő játszótér is víz borítja. A sörgyár felé méteres magasságban áll a víz. A Turócszentmártonból Ruttká felé vezető vasuti vágányok több kilométeres hosszúságban víz alatt állnak. Így a zatluresai és a priekopai határ is víz alatt áll. De legnagyobb a veszedelem Ruttkán, különösen azon a részen, ahol a Turócz a Vágba ömlik. Itt a házakba is benyomult a víz és a szobákban térdig érő vízben járnak az emberek. Minthogy pedig a községben a templom mellett levő hidat az ér elsodorta, eszupán a vasuti hídon lehet közlekedni a ruttkaiakkal. A nagy veszedelem közepette rögtönzött tujatokkal sietnek a házakban szorult emberek segítségére, akiket a vasuti állomás magasabban fekvő részére telepítenek. A vasuti főműhelyben a munka szünetel. Különböző ezen a részen is nagy a veszedelem, mert a telepen levő tisztviselői, valamint munkáslakásokat is víz veszi körül és száraz lábbal lehetetlen a közlekedés. A vasuti tisztviselői és munkások valamennyien a mentési munkálatokkal vannak elfoglalva. Erősen dolgoznak, hogy a főműhely helyiségeit a nagyobb áradástól megmentsék. A vasuti közlekedés Ruttkától Zsolna és Kassafelé teljesen szünetel, mert a vasuti vágányok a kassa-odbergi vasut ezen a vonalán is sok helyen víz alatt állanak. Szucsány és Turán között méteres víz fedi a vágányokat.

Szucsányból, ahol a víz szintén elege a vasut közelében fekvő területeket, Ruttkára fordultak segítségért. Innen azonban nem nyújthattak segítséget, mert minden munkaerő el van foglalva.

Turánból hasonló kéressel fordultak mindenfelé, de aligha kaphatnak segítséget, mert a közelben mindenki a maga bajával van elfoglalva.

Egymásután érkeznek a táviratok az alispáni hivatalhoz, az államiprésztési hivatalhoz. Borbély Kálmán főmérnök és Sebestyén-Mór mérnök a veszedélmetétt helyek védelmére és a kőzutakon a közlekedésnek biztosítására kimentek.

A vasuti közlekedés Turócszentmárton és Ruttká felé ebben a perczen még nincs biztosítva. A személyvonatok előtt mozdonyokkal próbálják ki a pályára tartósságát, amely, mint már említettük, több kilométer hosszúságban víz alatt áll.

Idősebb emberek állítása szerint okkora vízre nem emlékeznek. Az az áríz, mely 1894-ben pusztított Turóczvármegyében, a fele magasságot sem érte el. Hogy hol és mekkora a kár, azt a veszedelem ezen válságos perczeiben nem lehet még megállapítani. A csapás azonban nagy.

Sajnos, hogy a Felvidék más részeiből is hasonló híreket kapunk. Troncsénből felhőszakadásokról értesítenek bennünket. Liptóól szintén nagyobb árvízveszedelemről adnak hírt.

Kényelmetlen helyzetben vannak azok az utasok, akik a közbeeső állomásokon rekedtek. Ezek most csak Budapesten át, nagy kérést utakon jöhhetnek felénk.

talált írt az ő aggodó, fájó lélkére és most nem kétkedik többé abban, hogy ennek a földi életnek folytatása van a siron túl, majdnem határtalan folytatása, amit mi közönséges szóval örökkévalóságnak szoktunk nevezni. Amde találhatta volna Pierre Loti ezt a boldogító megnyugvást otthon, Párisban is, ahol ninesek ugyan a Védákat magyarázó bráhmán tudósok és bölcsök, de vannak tapasztalt okkultisták, akik azokról az igazságokról nem is ézeréves, symbolikus könyvek fejtegetéseiből, hanem a pozitív tudományok eljárásának megfelelő experimentációk révén győződtek meg és győzik meg a tudnívágyókat is arról, hogy a földi halál nem egyéb, mint új életre való születés; hogy az emberi lélek, testétől való elválása után, mint egyén tovább él és hogy bizonyos körülmények között érintkezni is tudunk vele.

S hány Pierre Loti bolyog az élet tvesztőjében és keresi Ariadne vezérő, mentő, fonálát! A vallásuk csak igéri ezt a halhatatlanságot, a tudományok pedig még ezt az ígéretet is megeazólni, meglazútolni igyekeznek. A lélek halhatatlan, mondja a vallás, — lélek nines, mondja a tudomány. Ami pedig nines, az halhatatlan sem lehet, — ez világos. Kinek van igazza? Ihol egy új tudomány, amely azonban régi, nagyon régi, a Buddhaismusnál, a Brahmaismusnál is régieb, amelyekkel párhuzamos utakon jár. Közönségesen és helytelenül spirítizmusnak hívják ezt a tudományt, pedig nem más az, mint

A veszedelem azonban remélhetőleg nem fog fokozódni, mert ma szombaton reggel márcsak mérsékeltent esett az eső, délfelé pedig időnként el is állott.

HIREINK.

— **Elhalasztott hangverseny.** A Turóczmégyci Jótékony Négyeznek Stbnyafürdőn, folyó évi július hó 11-ére tervezett hangversenye a kedvezőtlen időjárás és egyéb akadályok miatt későbbre halasztatott. Az előre váltott jegyek érvényben maradnak, de árukat kívánatra visszafizeti a rendezőség. Ugy értesülünk, hogy a jövő szombatra tervezett Bőregér operette előadás is elmarad ezáltal s valóban kár, hogy mindenféle gátó körülmények közbejártása következtében az annyi szép és kedves géro stbnyafürdői estélyek így megavartatnak, meghússatnak. Mert amit most júliusban elmulasztunk, azt már augusztusban nem lehet helyrehozni. De sajnálni való a fűdő bérője is, aki a remélt és várt jóvedelmektől most, a fűdőnyében elütve, aligha remélheti többé megközelíthetőleg sem azt a jóvedelmet, amelyre a nagy bérfizetés mellett föltétlenül szüksége van, hogy csak némiképp is boldogulhasson s ez bizony magának a fűdőnek is árt, amely selogy se tud zöldágra vergődni a bérők folytonos bajai közben. A most elmaradt hangversenyt augusztus hó 9-én fogják megtartani. Ezt megelőzőleg azonban augusztus 2-án a *Mozgy főnyépek* kerülnek színre. Itt említjük föl, hogy a „Turóczmégyci Jótékony Négyeztet” folyó hó 19-én, vasárnap délután 2 órakor választmányi ülést tart.

— **Zsilinszky Mihály** államtitkár a múlt hét folyamán egy napot Rajeczen töltött, ahol megtekintette a fűdőtelepet. Innen Ruttkán át a Pátrába utazott, ahol 8—10 napot fog tölteni.

— **Igazgató tanácsülést** tartott a znióváraljai állami tanítóképző igazgatótanácsa f. hó 6-án Znióváralján, amely megjelentek az igazgatótanácsosok közül ifj. Justh György főispán, *Beniczky Kálmán* alispán, *Justh Ferenc* orsz. képviselő, *Klimó Vilmos* ag. l. ev. lelkes, továbbá *Berez Gyula* kir. tanfelügyelő, mint az igazgatótanács elnöke és *Somogyi Géza* igazgató mellé előadó. Ezen az ülésen alapították meg a jövő évi fűtőteleket és a kőszántó segélyeket. Az l. osztályba 30 növendéke: voltak föl f. jelentkezett 68 közül. Mindenesre érdekes jelenség, hogy most az l. osztályra több jelentkező van, mint egy évtizeddel előbb az egész intézet létszáma volt. Targyalás alá került a tanári testület memorandumja, amelyét a közoktatásügyi miniszterimhoz intézett avégből, hogy az intézet más helyre tétessék át, eselég ha Znióváralján maradna, az oktatási ezekóra szolgáló helyiségek befogadására megfelelő épület emeltessék. Az igazgatótanács a memorandum második részéhez egyhangulag hozzájárult, valamint egyhangulag ragaszkodik ahhoz is, hogy a tanítóképző-intézet, mely már évtizedek óta kultur és társadalmi missziót tölt be, Znióváralján meglgyassék, eselég Turócszentmártonba áthelyezessék. Ezzel a kérdéssel még foglalkozni fogunk. Végül örvendetes tudomásul vette az igazgatótanács, hogy az intézet növendékei a lösei kertől tornaversenyen az első díjat nyerték el.

a metafizikának egy ága, amely azonban kísérletezés útján igyekezik igazságait, tetteit megállapítani, — csak úgy, mint a közönséges fizika, vagy a chemia. Ez be tudja bizonyítani, hogy az, amit a vallás a lélek halhatatlanságáról állít, való igaz, — mint a hogy pl. a fizika bebizonyítja, hogy hanghullámok vannak. A mely agrodalmak és emésztő fűlelem között bolygó és tévelygő Pierre Lotik már-már érte nyulnak e bizató Ariadne-fonalért, de ekkor oda áll a napisajtó és esalóka lűdrez-fűdenyök, vulgo: humbagnak, svindlinek bélyezi ezt a tudományt, mert hát neki a fűmegek *felvilágosítása* a feladata és hivatása. A Pierre Lotik pedig tovább is bolyogna a napisajtó tudásával megvilágított utvesztőben; — kit elvezet végre utja Benaresbe, és igaz világoasság szent városába, kit pedig a sűtét, vígasztalan sirba vezetnek a labirintus tekervényes útjai...

Épp hogy e sorokkal elkészülten, azt olvasom a lapokban, hogy Tóth Béla könyvben is kiadta a Pestí Hírlap esti leveleiben megirt dolgait a spirítizmusról. Egy-két mutatványt is olvastam a lapokban, amelyek váltik dicsérik a könyvet s azt mondják, hogy most már alighanem vége lesz ennek a „járvány”-nak. Nos, és azokból a mutatványokból csak azt olvastam ki, hogy Tóth Bélának halványan fogalma sines a spirítizmus lényegéről, fejlődéséről és hivatásáról éppugy, mint a könyvett dicsérő hírlapíróitársainak som. Vagyis vak vezet világtalant.

— **A tót népnyelv átkutatása.** Tudjuk a dr. *Czambel* Samunak lapunkban megjelent cikkszerőből, hogy milyen fontos dolog az elcsehesedett irdalmi tót nyelvnek a magyarországi tót népnyelv alapján való megreformálása s egyszerűsítése. Mint értesülünk, dr. *Czambel* Samu miniszteri titkár, lapunknak kitűnő munkatársra hosszú szabadságot kapott *Seáll Kálmán* volt miniszterelnöktől, hogy a tót népnyelvet a helyszínen átkutathassa. A tanulmányutat május elején kezdte meg s Borsmégye tótnyelvi vidékeit járta be eddig s most Homtémegyen járja be a tót falvakat. Igéretét bírjuk, hogy legközelebb megjelöen nagyszabásu munkáját, mely *Slovaci a ich reč* cím alatt fog megjelöeni, lapunkban fogja ismertetni.

— **Villamos világlás Turócszentmártonban.** Emittettük már, hogy a „Magyar Seluekert-Művek villamossági részvénytársaság, Budapest” czég nagyarányu villamosműveket szándékozik létesíteni Sztracsón, a Vág vízének felhasználásával. E héten a társaság képviselője jár itt és a várossal tárgyal, egyben pedig az igyekezik, hogy megtudja, mire számíthat itt Turócszentmártonban. Ugy halljuk, hogy vagy 1000 izzólámpa és körülbelül 80—90 lőerejtű motorokat hajró villam-áramra lenne itt szükség magánházakban és a bűtör-és petroleumgyárban, de biztosat e tekintetben a dolog természeté szerint nem tudhatunk meg.

— **Gazdakör Pribóczon.** A gazdakörök örvendetes hódítást tesznek meggyénben. Legközelebb Pribóczon szerveznek ilyen, amelynek javára f. hó 19-én júliust rendeznek a pribóci Cserfaligetben. Kedvezőtlen időjárás esetén a mulatságot f. hó 26-án tartják meg.

— **Kedvezményes jegyek a zsolnai iparkiállításra.** Turóczvármegye közönsége azzal a kéressel fordult az államvasutak és a kassa-odbergi vasut igazgatóságaihoz, hogy a zsolnai iparkiállítás alkalmából a turóczmégyci vasutállomásokról mérsékelt áru menetjegyeket hozzon forgalomba, továbbá, hogy a menetjegyek közvetlenül megváltatók legyenek. Erre a kérelemre a kassa-odbergi vasut már válaszolt és tudatta, hogy a kiállítás tartama alatt bizonyos meghatározandó napokon a II. és III. kocsiosztályokon féláru jegyeket fog kiadni, de azon kötelezettséggel, hogy a menetjeggyel egydíjűleg belépője is váltandó a kiállításra. Az államvasutaktól még nem érkezett válasz.

— **Halóhírek.** *Olvaszky Gyula* államvasuti ellenőrt, a ruttkai vasutállomás főnökét, súlyos csapás érte bányájának, *Olvaszky Jenő* szabadkai törvényszék bírónak elhalálozásával. — A napokban halt meg Békés-esében *Ulrich János* tartalékos hadnagy, államvasuti hivatalnok, néhai *Ulrich Vendel* volt znióváraljai képezői tanárnak fia.

— **Tanfolyamokra fűvölt tanárok, tanítók.** A tanítóképezői tanárok részére Bpestben rendezett tanfolyamra *Páry* Endre znióváraljai állami tanítóképző intézeti tanár, a szabadkai tanítónői kurzusra *Stollmann* Margi bellai közs. isk. tanítónő, továbbá az *alai* gazdasági tanfolyamra *Benisek Rezső* ábrárahivaltó állami, a békéscserei gazdasági tanfolyamra pedig *Pletrich János* alsócsékesbői igazgató tanító és *Jurányi Károly* tarnói állami iskolai tanítók vették fel.

— **Bsküvő.** Dr. *Trombauer Arpád* turócszentmártoni kir. albiró f. hó 6-án tartotta esküvőjét Bohus Mariskával, Bohus lűtszentmiklósi ügyvédnek mévelt és kedves leányával. Az esküvőnél dr. *Láng Ernő* szerepelt mint egyik tanu. Az itju pár rövidebb nászutra indult.

— **Megyel élet.** Turóczvármegye közig. bizottsága holnap, folyó hó 13-án tartja rendes havi ülését. — A *Központi* választmány f. hó 10-én ülésezett, amelyen tudomásul vették a jövő évi képviselőválasztók összejárása vonatkozó rendelkezéseket, továbbá elbírálták a folyó évi összejárásk ellen benyújtott felebbezéseket.

— **Jutalom.** A helybeli polg. iskola Boldis-alapjának idei kamatait — egy 20 koronás aranyat — Kossuth Károly polg. isk. l. oszt. tanuló, Kossuth Viktor fia kapta.

— **Járásbíró, meg az evővillája.** Bármily kilönsékek tetszik, de valóságos járásbíróról, meg az ő evővillájáról van szó. *Szalay* Miklós egri kir. aljárásbíró ugyanis egy uszkerkezett villát talált föl, amelyel az étkezés meg a legjekeresebb embernek is, de különösen gyenge gyomruknak, hiányos fogazatuknak, párbádozó betegeknek, illő foglalkozás egyéneknek, idősebb koruaknak állandó egészségére kétségteletlenül a legjobb eredményt biztosítja. Amint a használati utasításból kiolvastuk, a villa hatása abban nyilvánvaló, hogy a lűst, fűzöléklet a villa kűcsített oldalával apró rostokra kűszíti. A villa, melyet a Krupp-féle fűgyár alapcsoából készített megrendelhető a frupp-lálónál Egerben. Ara 5 korona.

